

ROSKILDES FORSVUNDNE KIRKER

† ALLE HELGENS KIRKE

irken, der var viet til *Alle Helgener*, nævnes første Gang 1253, da Pave Innocens 4. Koverdrog Jacob Erlandsen at give Sognepræsten ved Alle Helgens Kirke i Roskilde, Niels, Dispensation til at knytte endnu et Beneficium med Sjælesorg til sit Embede¹.

Kirken og Kirkegaarden, hvis Plads ses paa Resens Kort S. 26 Mærke 51, laa i Byens sydlige Del mellem det nu nedlagte Lille Allehelgensstræde med Alle Helgens Brønd, eller maaske det nuværende Gullandsstræde mod Vest, Bredgade mod Syd, Store Allehelgensstræde mod Øst og mod Nord en Bebyggelse, der strakte sig ud til det nuværende Torv. — Angaaende Beliggenheden i Byen, se S. 164.

Endnu ved Reformationens Indførelse tjente Kirken som Sognekirke², men i Kongebrev af 23. Januar 1539 omtales den som nedlagt³. Hvornaar Bygningen er blevet nedbrudt, vides ikke, ligesom dens nøjagtige Plads ikke kendes*. I Boghandler Flensborgs Have, Syd for Raadhustorvet, er man til forskellige Tider stødt paa Grundsten, Skeletter og en Brønd muret af Munkesten; muligvis staar disse Fund i Forbindelse med den forsvundne Kirke, fra hvilken ogsaa en sammesteds fremdraget *Granitøjlefod med skarpe Hjørnekolde og øvre Rundstav⁴ kan stamme. Nu i Roskilde Museum. Naar man 1584 finder Stedsbetegnelsen »ved Allehelgen«⁵ behøver dette ikke at betyde, at Kirken stod endnu. 1657 nævnes Kirkegaarden for sidste Gang, og o. 1670 kan Resens Kort kun angive »Alle Helgens Kirkes Sted« med tilføjede Oplysning: »Stod endnu Aar 1516«.

KILDER OG HENVISNINGER

Peder Resen: Atlas Danicus. Roskilde (ed. Johs. Knudsen) S. 44. — H. Behrmann: Grundrids til en Beskrivelse af Roeskilde. 1832. S. 159.

J. O. Arnhung: Allehelgens Kirke, MS. 1943. 10 S. (NM).

¹ Bullarium Danicum Nr. 473. ² Top. Saml. paa Papir, Roskilde Nr. 173 (RA), sml. Historisk Tidsskrift 6. R. II, 321 f., Note 3. ³ Danske Kancelliregistranter 1535—50, S. 79. ⁴ Afbildet hos P. Linde i AarbKbh. 1929. S. 454. ⁵ Roskildegaaards Lensregnskaber 1583—84 (RA).

† S. BUDOLFI KIRKE

irken, der var viet til *S. Botulf*, nævnes første Gang 1328¹. I et Brev 1380 tales der om Byens vestre Port, »som kaldes Bothulfskirkæport«². Ifølge Hofman brændte Kirken 1523³. Nord for Kirken laa S. Bodils Brønd (Resens Kort S. 26 Mærke 56).

Allerede Resen (o. 1674) taler i Opregningen af de forsvundne Kirker fejlagtigt om S. Botildæ og S. Botulphi Kirker, men da han i samme Fortegnelse mangler S. Pouls Kirke, er der muligvis Tale om en mærkelig Fejlskrift. Imidlertid følger de senere topografiske Forfattere ham og nævner baade Botulfs og Bodils Kirke, og mens Hofman (1774) ved, at Bodils Kirke var opkaldt efter Erik Ejegods Dronning Botilde³, er det først Behrmann (1832), der kender denne imaginære Kirkes Plads⁴. Der kan nemlig ikke være Tvivl om, at de to Navne dækker over een og samme Kirke, og at denne har været indviet til den engelske Helgen S. Botulf, hvis Navn allerede i Kirkefortegnelsen fra Midten af 1500'rne er forvansket til Bodil⁵.

*) Korrekturnote: Om Opdagelse af en Rundkirke ved Udgravninger 1944, se Tillæg.

Kirken laa ifølge Resen vestligt i Byen — ang. Beliggenheden, se S. 164 — paa Hjørnet af Skomagergade og Ringstedgade. Her angiver Resen (S. 26 Mærke 52) to skraat sammenløbende Langhuse, det ene med Retning Syd-Nord, det andet i Sydvest-Nordvest; men det turde være usikkert, om de har haft noget med Kirken at gøre. Derimod stødte man ved Kloakudgravninger 1912 i Farver Hammers Gaard (Skomagergade 33) paa Fundamenter af Skibet⁶. Udgravningsforholdene tillod ingen Opmaalinger, men Kornerup, der var til Stede, meddeler, at man fandt et Stykke af Skibets Nord- og Sydmur, der bestod af Fraadsten og var o. 1 m tykke. Nordsiden udmærkede sig ved at have en »Sokkel, bestaaende af to Skraakanter, ligesom de, der er fundne paa den gl. Vor Frue Kirke«. Sammenligningen med Vor Frue viser, at der — som man ogsaa snarere venter — er Tale om en Skraakantprofil over et retkantet Led. Paa Sydmuren fandtes ingen Sokkel. Kirken har aabenbart været temmelig stor, da Skibet maalte 8 m i indvendig Bredde. Umiddelbart Syd for Kirken laa Præstegaarden⁷, der vistnok endnu ses paa Resens Kort o. 1670 (S. 26). — 1475 nævnes »Kirkens Ladegaard«, (vel Kirkeladen), beliggende i Blaagaardsstræde paa Nordsiden⁸.

GRAVMINDER

Da man 1765 byggede en grundmuret Gaard paa Budolfi Kirkes Tomt, »blev i Grunden funden adskillige murede Grav-Steder, hvorudi laae Been-Rader, og hos samme adskillige gamle Smaa-Mynter«⁹.

Ved Gravningerne 1912 afdækkede Kornerup lidt Nord for Skibets Nordmur en romansk *Grav*, muret af Munkesten, trapezformet, med særligt Hovedrum og afdækket med spærstillede Sten.

KILDER OG HENVISNINGER

Peder Resen: Atlas Danicus, Roskilde (ed. Johs. Knudsen). S. 43. — Meyer: Beskrivelse over Roeskilde 1755. Kbh. 1793. S. 15, 17. — H. Behrmann: Grundrids til en Beskrivelse af Roeskilde. 1832. S. 159, 160.

J. O. Arhning: St. Botulphi Kirke. MS. 1944. 11 Sider (NM).

¹ S. R. D. I, 301. ² Repertorium 11. Marts 1380, Nr. 3282. ³ Danske Atlas VI. 1774. S. 133. ⁴ Behrmann S. 160. ⁵ Kirker og Klostre udi Roskilde (Top. Saml. paa Papir. Roskilde Nr. 173. RA). ⁶ J. Kornerup i Roskilde Tidende 25. og 26. Marts 1912. ⁷ Kancelliets Brevbøger 10. Sept. 1552. ⁸ Repertorium 11. Dec. 1475, 2. R. Nr. 3748. ⁹ Danske Atlas VI, 133.